דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא, נאמר בסוף פרשת נדרים (במדבר ל יז) 'אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ בְּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ'. ובנערה המאורסה הכתוב מדבר, שכן נאמר בסופו 'בנעוריה בית אביה'. ומכך שנסמכו בה דין 'איש לאשתו' לדין 'אב לבתו', מִכָּאן לְנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה שֶׁאָבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפֵרִין יחד את נְדָרֶיהָ.

שואלת הגמרא, וּלְתַנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הדורש דין נערה המאורסה מ'בין איש לאשתו', אם כן 'אִם הָיוֹ תִּהְיֶה לְאִישׁ' מַאי עֲבִיד לֵיהּ – מה הוא דורש מפסוק זה, הלא אין הוא דורש דין נערה המאורסה מפסוק זה, כאמור.

משיבה הגמרא, תנא דבי רבי ישמעאל מוֹקִים את ה'ואם היו תהיה' דְּדָרַשׁ דְּדָרַשׁ רָבָא מפסוק זה. ששנינו במשנה להלן (ע.), מת הבעל נתרוקנה רשות לאב. כלומר, שאחר מיתת הארוס האב יכול להפר לבדו. ואמר רבא, שמקור דין זה הוא ממה שנאמר בנערה המאורסה, 'ואם היו תהיה לאיש'. שבשתי הויות הכתוב מדבר, האחת היא האירוסין הראשונים, והשניה היא האירוסין השניים לאחר מיתת הארוס הראשון. והקיש הכתוב את הנדרים הקודמים להויה השניה [־נדרים שנדרה לאחר מיתת הראשון וקודם אירוסה לשני], לנדרים הקודמים להויה הראשונה [־נדרים שנדרה בעודה פנויה]. כשם שקודמי הויה ראשונה האב מפירם לבדו, כך גם קודמי הויה שניה, האב מפירם לבדו.

שואלת הגמרא, וְרָבָא הדורש את דין נערה המאורסה מ'ואם היו תהיה', קרא של 'בין איש לאשתו בין אב לבתו' דְּתָנֵי דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דורשו לדין האמור, מַאי עֲבִיד לֵיהּ – מה דורש רבא מפסוק זה.

משיבה הגמרא, לרבא מִיבָּעֵי לֵיהּ – צריך לפסוק זה כדי לוֹמַר שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר נְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ. שהרי קיימא לן שאין הבעל מיפר לאשתו אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש, כגון שאסרה את נפשה מאכילה או שתיה וכדומה, שנאמר (שם יד) 'כָּל נֵדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ', אבל נדרים שאין בהם משום עינוי נפש אין הבעל מפירם. ובא הפסוק של 'בין איש לאשתו' לרבות, שאם נדרה מדברים שבינו לבינה, כגון שלא תשמשנו, הרי הוא מיפר אף על פי שאין בנדר זה משום עינוי נפש. אף שאין הנדר בטל לגמרי עד שמצטרפות שתי ההפרות יחד, מכל מקום הפרת כל אחד מהם בפני עצמה מגרעת גירעון כלשהו בנדר אף קודם שהיא מצטרפת להפרת חבירו. הגמרא שלפנינו דנה בגדר גירעון זה.

אִיבַּעְיָא לְהוּ, בַּעַל שהפר את נדר ארוסתו ועדיין לא הפר לה האב, האם הבעל בהפרתו מֵינַו גָּיֵיז [גוזז] את הנדר ומבטל את חציו, ואחר כך האב בהפרתו מבטל את חציו השני. אוֹ דלמא, הבעל בהפרתו מְקַלֵּישׁ קָלֵישׁ [מקלישׁ] את כל הנדר ומגרע מחומרת איסורו, אבל אין הפרתו מתירה בהיתר גמור שום חלק מהנדר, אלא על ידי הצטרפותה להפרת האב.

הגמרא מפרשת את הנפקא מינה מהספק האמור:

הֵיכָא קָא מִיבַּעְיָא לָן ספק זה, כְּגוֹן דְּנָדְרָה האשה מִתְּרִין זֵיתִין מסויימים ואסרה אותם על עצמה בקונם, וְשָׁמַע הָאָרוּס וְהֵיפֵר לָהּ את נדרה, ועדיין לא הפר לה אביה, וַאֲבַלְתַּנּוּן – ואבלה את שני הזיתים.

מסיקה הגמרא את צדדי הספק:

אִי אַמְרִינַן שהארוס לבדו מֵינַו גָּיֵיז את הנדר, לָקֵנְיָא – הרי היא לוקה על אכילתה. שמאחר שביטל הארוס רק חצי מהנדר, ואילו החצי השני עומד בעינו ולא נקלש במאומה, נמצא שחצי מכל מה שאכלה מותר לגמרי והחצי השני אסור לגמרי. ואם כן כשאכלה את שני הזיתים, יש לה ללקות משום החצי האסור שיש בו לבדו שיעור כזית. אבל אִי אַמְרִינַן שהארוס כשמיפר לבדו מְקַלֵּישׁ קָלֵישׁ את הנדר כולו, שוב אין בשום כזית מהנדר חומר גמור של איסור נדר המחייב מלקות, אלא אִיסּוּרָא בְּעָלְמָא הוּא שנשאר על שני הזיתים, ולא חיוב מלקות. מַאי – מה דינה של האשה במקרה זה.

הגמרא תולה את הספק האמור במחלוקת התנאים שלפנינו:

תָּא שְׁמַע, שנינו במשנה להלן (ע.), נערה המאורסה אביה ובעלה מפירים יחד את נדריה, אם מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל, ושוב אין לנדריה הפרה, שהרי אין הארוס יכול להפר לבדו בלא שותפות האב. אבל אם מת הבעל, נתרוקנה רשות הפרת הנדר בולה לאב, והרי הוא מיפר גם את חלקו של הבעל. ומפרטת הברייתא את האופנים שבהם נאמר הכלל האמור.

א. האופן שבו נתרוקנה רשות לאב:

אֵימָתַי אָמְרוּ שאם מֵת הַבַּעַל נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת לָאָב, בשלשה אופנים נאמר דין זה. בִּזְמַן שֶׁלֹּא שָׁמַע הַבַּעַל את הנדר קוֹדֶם שֶׁיָּמוּת. אוֹ שֶׁשָּׁמַע הבעל את הנדר וְשָׁתַק, ומת בו ביום. אוֹ שֶׁשָּׁמַע הבעל את הנדר וְהֵפֵר אותו, וּמֵת בּוֹ בְּיוֹם. זוֹ הִיא ההלכה שֶׁשָּׁנִינוּ במשנה להלן (ע.), מֵת הַבַּעַל נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת לָאָב, והרי הוא מיפר לבדו את כל הנדר.

אגרות קודש

ב"ה, כ' מנ"א, תשי"ט

ברוקלין.

האברך מלאכתו מלאכת שמים יוסף יהודא שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מב' לחדש מנחם ר"פ בקיצור הכי נמרץ מפעולותיו במשך החדשים שעברו, ובודאי למרות שכותב שחסרה לו התכונה להמשיך בקישור עם אלו שנפגש והשפיע עליהם, מתגבר על חסרון זה, או יותר נכון מעורר מכחות הנעלמים שבו שיבואו בפועל בכיוון האמור, ז.א. להמשיך הקישור, שהרי מגע הראשון הוא בדוגמת חרישה ולכל היותר זריעה, והכוונה והתכלית ה"ה התבואה והפירות כמובן, ומאי פרי מצות ויסודם יראת שמים, וכמ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, ואם בכל הענינים אמרו אין לך דבר העומד בפני הרצון, עאכו"כ בענין שראה פירות פרי טוב בעמלו ואדם חס על מעשי ידיו, ואדרבה רוצה שיפרח וישגשג...

במ"ש אודות ארגון מקהלה מבני חב"ד בנגוני חב"ד, נכון הדבר במאד מאד, וידוע מה שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר בזה בהנוגע למקהלה שהיתה בתומכי תמימים דליובאוויטש, הועתק ג"כ במפתח

המשך בעמוד הבא

אֲבָל אִם שָׁמַע הבעל את הנדר וְקַיֵּם אותו, אוֹ שֶׁשָּׁמַע אותו הבעל וְשָׁתַק כל יום שמעו וּמֵת בְּיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו, שוב אֵין הָאב יָכוֹל לְהָפֵר את הנדר לאחר מיתת הבעל, משום שכבר התקיים הנדר על ידי הבעל קודם שמת, על ידי הקמתו או שתיקתו כל יום שמעו.

ב. האופן שבו לא נתרוקנה רשות לבעל:

אִם שָׁמַע אָבִיהָ את הנדר וְהֵפֵר לָהּ, וְאפילו אם לֹא הִסְפִּיק הַבַּעַל לִשְׁמוֹעַ את הנדר עַד קודם שֶׁמֵּת הָאָב, זוֹ הִיא ההלכה שֶׁשָּׁנִינוּ במשנה להלן (ע.), 'מֵת הָאָב לֹא נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת לַבַּעַל', ואין הבעל יכול להפר לבדו.

ג. אופן נוסף שבו נתרוקנה רשות לאב:

אם שָׁמַע בַּעֲלָהּ את הנדר וְהֵפֵר לָהּ, וְאפילו אם לֹא הִסְפִּיק הָאָב לִשְׁמוֹעַ את הנדר עַד קודם שֶׁמֵּת הָאָב, אֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר את חלקו של האב, לפי שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר אֶלָּא בְּשׁוּתָּפוּת עם האב, ולא לבדו.

ה. אופן השנוי במחלוקת בדין 'נתרוקנה רשות לאב':

אם שָׁמַע בַּעֲלָהּ את הנדר וְהֵפֵר לָהּ, וְאפילו אם לֹא הִסְפִּיק הָאָב לִשְׁמוֹעַ את הנדר עַד קודם שֶׁמֵּת הָאָב, זוֹ הִיא ההלכה שֶׁשָּׁנִינוּ 'מֵת הָאָב לֹא נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת לַבַּעַל', ואף על גב שהפרת הבעל מתבטלת במיתתו, חוזר האב ומפר את חלקו ואת חלק הבעל.

ד. אופן נוסף שבו לא נתרוקנה רשות לבעל:

אם שָׁמַע אָבִיהָ את הנדר וְהֵפֵר לָהּ, וְלֹא הִסְפִּיק הָאָב לִשְׁמוֹעַ את הנדר עַד שֶׁמֵּת הָאָב, אֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר את חלקו של האב, לפי שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר אֶלָּא בְּשׁוּתָּפוּת עם האב, ולא לבדו.

ה. אופן השנוי במחלוקת בדין 'נתרוקנה רשות לאב':

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו מנ"א, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מער"ח מנ"א והקודמו, בו שואל שעומד הוא להזמין פרשיות לתפילין לבני משפחתו **שהם ממוצא חסידי חב"ד** ומסתפק באיזה אופן יכתבו.

ולפלא הספק בזה, כי הרי כלל ופס"ד הוא, דבאתרי' (השייכים) דרב נהוג כרב, והקושיא ששואל כי לדעתו, הנהגה הנרצה בעיני הקב"ה היא שנוהגים בה רוב כלל ישראל. לפלא על קושיא זו, שהרי פשוט שגם רבנו הזקן רצה לתקן תפילין באופן שיהי' רצוי בעיני הקב"ה, ופשוט שבזמן רבנו הזקן היו הנוהגים באופנים שהורה פחות מאשר עתה שנתפשטה תורת החסידות בכו"כ חוגים ובכל זה ציוה לתקן דוקא באופן שהורה, והלואי כבר הי' עוזב דרכו לחפש קושיות וסתירות ויתחיל ללכת בדרך הישרה בהקדמת נעשה לנשמע, הוא הדרך שהורו רבותינו נשיאינו הק' שהוא גם דרך כללי לכלל ישראל, ע"ד המבואר מהרב המגיד [שהוא רבו גם של בעל ההפלאה, רבו של הר"ן אדלער רבו של החתם סופר], במעלת שער הי"ג הכולל כל הי"ב שערים עיין בהקדמת שער הכולל להסידור.

ומ"ש שעדיין אינו מרגיש יכולת ללמוד ולהרגיש את תורת החסידות, גם נוסף על זה יש לו עכובים בזמן.

הנה פשוט שאין הקב"ה עושה ח"ו תורתו פלסתר, ובתורתו כתוב שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, וכיון שמכבר הגיעה אליו הידיעה על דבר תורת החסידות, ולא עוד אלא שגם התחיל ללמדה, חל עליו בכל תוקף ציווי רז"ל, (עירובין סד, א) כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה [ז.א. שגם הוא מודה שגם היא שמועה היא כמו השמועה הנאה, אלא שבשבילו אינו נאה] העונש ר"ל מבהיל הוא, עי"ש, שמהנ"ל פשוט שיכול הוא, והעכובים אפשר להתגבר עליהם, וכל יום שעובר מבלי לימודו תורת החסידות היא אבדה שאינה חוזרת לא רק בלימוד החסידות אלא גם בנוגע ללימוד תורת הנגלה, כיון שבזהר הק' קורא לפנימיות התורה נשמתא דאורייתא, משא"כ לנגלה - בשם גופא דאורייתא, והתוארים שבתורה מדוייקים הם, ורואים במוחש שחסרון קטן בנשמה נרגש בכל הגוף, וק"ל.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר